

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонська філія

**В. Д. ДЮНДІН, Н. Л. ДЮНДІНА,
А. В. ЛОМОНОСОВ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної та індивідуальної
роботи студентів з дисципліни
"ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ"**

Рекомендовано Методичною радою НУК

Миколаїв • НУК • 2019

УДК 330(076)

Д 96

Автори: В. Д. Дюндін, канд. екон. наук, доцент;
Н. Л. Дюндіна, канд. екон. наук, доцент;
А. В. Ломоносов, д-р екон. наук, професор НУК

Рецензент О. В. Погорелова, канд. екон. наук, доцент

Рекомендовано Методичною радою НУК

Дюндін Д. В.

Д 96 Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни "Політична економія" / В. Д. Дюндін, Н. Л. Дюндіна, А. В. Ломоносов. – Миколаїв : НУК, 2019. – 45 с.

Наведено перелік тем лекційного матеріалу, тем і питань практичних занять, інші матеріали щодо підготовки до підсумкового модульного контролю та іспиту з дисципліни, систему контролю успішності, а також список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів першого курсу денної та заочної форм навчання, що навчаються за напрямками підготовки 030504 "Економіка підприємства", 051 "Економіка", галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки".

УДК 330(076)

© Дюндін В. Д., Дюндіна Н. Л.,
Ломоносов А. В., 2019
© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1. Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 05 "Соціальні та поведінкові науки". Спеціальність: 6.050403 "Економіка підприємства"	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціалізація: "Економіка підприємства"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 5		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 180		Семестри	
		1, 2-й	1, 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		1 семестр – 30 год; 2 семестр – 30 год	1 семестр – 8 год; 2 семестр – 4 год
		Практична робота	
		1 семестр – 30 год; 2 семестр – 30 год	1 семестр – 6 год; 2 семестр – 6 год
		Самостійна робота	
		1 семестр – 30 год; 2 семестр – 30 год	1 семестр – 80 год; 2 семестр – 76 год
Види контролю: екзамен			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

- 1 семестр:
для денної форми навчання – 2 :1;
для заочної форми навчання – 0,18:1.
- 2 семестр:
для денної форми навчання – 0,67:1;
для заочної форми навчання – 0,13:1.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань, яка дає цілісне уявлення про закони та суттєві зв'язки в реальній економічній діяльності.

2.2. Завдання дисципліни – забезпечити ґрунтовну підготовку з політичної економії як базової дисципліни навчального плану підготовки бакалаврів з напрямку "Економіка підприємства", глибоке розуміння законів та категорій науки, закономірностей функціонування і розвитку економічних систем, сутності ринкової економіки, способів і методів ефективного використання обмежених економічних ресурсів суспільства та проблем, пов'язаних з переходом українського суспільства до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

2.3. Предметом вивчення дисципліни є вивчення виробничих відносин держави, підприємств, населення.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1 семестр

Модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства та загальні основи ринкової економіки

Змістовий модуль 1. Предмет і метод політичної економії. Продукт і характер праці.

Тема 1. Предмет і метод політичної економії. Зародження та основні етапи розвитку політичної економії. Первісна економічна думка та її представники. Меркантилізм. Фізіократи. Класична політична економія. Марксизм. Маржиналізм. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Трагування предмета політичної економії різними школами. Політекономія як наука про суспільні виробничі відносини у взаємодії з продуктивними силами. Політична економія – фундаментальна економічна наука, що вивчає загальні закономірності господарського життя. Метод політичної економії та його складові. Специфіка економічного дослідження. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Системний і структурно-функціональний методи дослідження. Економіко-математичне та статистичне моделювання. Позитивний і нормативний аналіз. Особливості мікро- та макроекономічного аналізу. Економічні категорії та економічні закони. Пізнання і використання економічних законів. Об'єктивне та суб'єктивне в економіці. Функції політекономії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Джерела інформації: [1–3]; [10, с. 154].

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Суспільне виробництво: його основні фактори та фази. Стадії суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Засоби виробництва. Праця. Робоча сила. Предмети і засоби праці.

Джерела інформації: [12, с. 56–89].

Тема 3. Економічні потреби та інтереси – рушійні сили соціально-економічного розвитку. Економічні потреби суспільства, їх сутність і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб і механізм його дії. Виробництво як визначальний фактор формування та розвитку потреб. Теорії потреб (мотивацій). Теорія потреб А. Маслоу. Теорія потреб Мак-Клепанда, процесуальні теорії мотивації. Економічні інтереси, їх сутність і види. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів суспільства. Благо як засіб задоволення потреб. Корисність благ. Величина корисності. Закон насичення потреб. Економічні суперечності та шляхи їх розв'язання.

Джерела інформації: [3]; [4, с. 89–99].

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку. Власність в економічній системі. Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Економічні системи. Зміст та структурні елементи економічної системи. Цілісність, органічність, ієрархічність системи. Джерела руху економічної системи. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні і техніко-економічні відносини. Типи і еволюція економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної кон-

куренції. Командно-адміністративна система. Соціально орієнтована ринкова економіка. Змішані системи. Перехідні економічні системи: зміст, ознаки, суперечності. Власність та її роль в економічній системі. Економічний і правовий зміст власності. Право володіння, розпорядження, користування. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Основні форми власності, їх взаємодія. Індивідуальна власність. Приватна власність. Колективна власність, її види. Корпоративна та державна власність. Особливості акціонерної форми власності. Інтелектуальна власність. Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності. Особливості здійснення процесів роздержавлення та приватизації в Україні.

Джерела інформації: [11]; [12, с. 126–189].

Змістовий модуль 2. Форми організації суспільного виробництва. Витрати виробництва і прибуток.

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва. Товар і гроші. Генезис форм організації суспільного виробництва. Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального виробництва, його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Умови виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суперечності товарного виробництва. Товар і його властивості. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживча вартість, мінова вартість, вартість. Цінність товару: альтернативні теорії. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності. Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Індивідуальна і суспільна вартість. Закон вартості, його зміст та функції. Нове в розумінні сутності товару та форм його реалізації. Специфіка послуги як товару. Інформація як товар. Виникнення

і розвиток грошових відносин. Суть і функції грошей. Співвідношення функцій міри вартості та засобу обігу. Поєднання функції нагромадження і засобу платежу. Різноманітність форм грошей: товарні, металеві та паперові; кредитні та електронні. Функціональні форми грошей. Грошовий обіг та його закони. Теорії грошей. Металістична та номіналістична теорії. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К. Маркса. Сучасні теорії грошей. Грошові реформи: їх сутність і спрямування.

Джерела інформації: [3–5]; [17, с. 258–279].

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Соціально-економічний зміст категорії "капітал". Загальна формула руху капіталу. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: їх сутність, структура та характерні риси у сучасній економічній системі. Соціальне партнерство в трудових відносинах. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти. Винагорода за працю. Сутність, форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Взаємозв'язок зростання продуктивності праці та заробітної плати. Мінімальна заробітна плата та її критерії.

Джерела інформації: [18, с. 165–186].

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток. Ціноутворення в ринковій економіці. Суть, види і структура витрат виробництва: концептуальні підходи. Собівартість продукції як суспільна форма витрат виробництва, її структура, види і функції. Бухгалтерські та економічні витрати. Зовнішні і внутрішні (явні та неявні) витрати. Альтернативні витрати. Постійні та змінні витрати. Загальні (валові) та середні витрати. Граничні витрати. Закон спадної віддачі. Трансакційні витрати. Витрати

обігу: чисті та додаткові. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Суть прибутку. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Нормальний прибуток як елемент витрат. Норма прибутку і чинники, що впливають на неї. Проблема прибутковості у функціонуванні підприємств України в сучасних умовах. Теорії ціноутворення. Ринкова ціна: її сутність і структура. Функції ціни. Чинники, що впливають на ціну: вартісні, попиту, пропозиції, психологічні та ін. Вплив конкурентного середовища на ціноутворення. Види цін. Класифікація цін ринкової економіки. Ціни залежно від розмірів купівлі-продажу товарів. Ціни за способом формування. Ціни залежно від території їх дії. Вихідна і остаточна ціна. Цінова політика та методи ціноутворення.

Джерела інформації: [12, с. 46–59].

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення. Ринок як підсистема ринкової економіки. Суб'єкти та об'єкти ринкових відносин. Об'єктивні умови виникнення ринку та його сутність. Характерні ознаки та основні принципи функціонування ринку. Функції ринку: регулююча, розподільча, стимулююча, інтегруюча, контролююча. Сучасні теорії ринку. Структура та види ринку. Критерії класифікації ринків. Моделі та шляхи переходу до ринку. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Джерела інформації: [2–4]; [10, с. 93–128].

Змістовий модуль 3. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Домогосподарство як споживач товарів і послуг. Витрати домогосподарства. Теорія споживання. Корисність. Загальна та

гранична корисність. Закон граничної корисності. Закон максимізації корисності та вибір споживача. Доходи домогосподарства. Дохід і майно. Заробітна плата. Розподіл доходів на особисте споживання та заощадження. Процент. Рента. Дивіденди. Трансфертні платежі. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Джерела інформації: [3, с. 12–46].

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Поняття та основні ознаки підприємства. Види підприємств. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругообіг капіталу, його функціональні форми. Швидкість обороту. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Фізичне і моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Оборотні засоби. Активи підприємства. Суть, умови та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Індивідуальне підприємництво (одноосібне володіння). Товариство (партнерство). Корпорація. Малий бізнес. Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес. Система франчайзингу. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні.

Джерела інформації: [10, с. 132–157].

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента. Підприємництво в аграрній сфері. Аграрне виробництво – особлива сфера вкладання капіталу і праці. Аграрні відносини і власність у сільському господарстві. Економічна природа земельної ренти, її форми. Диференційна рента: причини виникнення, механізм утворення. Монопольна та екологічна рента.

Рентні платежі, орендна плата. Ціна землі. Форми господарювання у сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Колективні і державні підприємства. Фермерські господарства. Підприємництво і бізнес в аграрній сфері. Ціна на сільськогосподарську продукцію. Аграрна політика. Державна підтримка сільського господарства. Земельна реформа в Україні, її результати.

Джерела інформації: [2, с. 112–138].

2 семестр

Модуль 2. Функціонування національної економіки, суспільне відтворення та економічне зростання

Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та економічний розвиток.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Розподіл національного доходу. Суспільне відтворення: сутність, типи. Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП), його суть і відтворювальна структура. Методи обчислення ВВП: за доходами, витратами та доданою вартістю. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід (НД) і його роль у суспільному відтворенні. Сутність розподілу і перерозподілу національного доходу. Особистий дохід (ОД). Дохід у розпорядженні громадян. Національне багатство: його структура. Проблеми розширеного відтворення національного багатства та шляхи розв'язання екологічних проблем.

Джерела інформації: [10, с. 58–123]; [12, с. 146–198].

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Сутність відтворення робочої сили. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення. Демографічні проблеми. Закон неухильного зростання кваліфікації робочої сили. Фактори розширеного відтворення робочої сили. Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Ринок праці як регулятор зайнятості. Конкуренція на ринку праці. Неповна зайнятість та її причини. Безробіття, його форми і види. Рівень безробіття. Закон Оукена. Соціально-економічні наслідки безробіття. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

Джерела інформації: [18, с. 123–149].

Тема 14. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва. Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою.

Джерела інформації: [14, с. 297–305].

Змістовий модуль 5. Сучасні економічні системи. Світове господарство.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік. Сучасна світова економіка. Форми міжнародних економічних відносин. Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст, етапи розвитку світового господарства. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Теорія порівняльних переваг. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Концепції розвитку структури світової економіки. Нерівномірність розвитку економіки окремих регіонів і країн світу.

Джерела інформації: [3, с. 12–78].

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Суть і різновиди міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види, структура. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Міжнародна міграція трудових ресурсів. Вивіз капіталу і міжнародна інвестиційна діяльність. Прямі та портфельні інвестиції. Інвестиційний клімат. Міжнародні кредити. Міжнародні валютні відносини. Валютні системи: національна, міжнародна (регіональна), світова. Етапи становлення сучасної валютної системи. Валютний ринок та валютний курс. Баланси міжнародних розрахунків. Міжнародні валютно-фінансові організації. Світовий банк. Міжнародний валютний фонд. Європейська система центральних банків (ЄСЦБ). Європейський центральний банк (ЄЦБ). Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Україна в системі міжнародних економічних відносин.

Джерела інформації: [14, с. 46–88]; [17, с. 256–314].

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення та суть глобальних проблем сучасності. Класифікація глобальних проблем. Ознаки глобальних проблем. Проблема збереження миру та роззброєння. Економічна криза та форми її прояву. Продовольча проблема. Чинники продовольчої проблеми. Шляхи розв'язання продовольчої проблеми: екстенсивний та інтенсивний. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн і регіонів світу. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем.

Джерела інформації [2, с. 178–235].

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2. Розподіл навчального часу модулів за змістовими модулями

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин									
	Денна форма навчання				Денна форма навчання					
	у тому числі		у тому числі		у тому числі		у тому числі			
	Лекції	Практична робота	Самостійна робота	Лекції	Практична робота	Самостійна робота	Лекції	Практична робота		
1 семестр										
Модуль 1										
Загальні засади економічного розвитку суспільства										
Тема 1. Політична економія як наука. Предмет та об'єкт політичної економії. Функції політичної економії. Методи економічного дослідження	6	2	2	2	2	2	1	1	8	
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці. Безпосереднє виробництво та його основні фактори. Суспільне виробництво: суть і фази	6	2	2	2	2	2	4		8	
Тема 3. Економічні потреби. Економічні інтереси. Економічний закон зростання потреб. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу. Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Економічні інтереси: суть, структура, суперечності	6	2	2	2	2	2	11	1	1	8

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Денна форма навчання			
	у тому числі				у тому числі			
	Разом	Лекції	Практична робота	Самостійна робота	Разом	Лекції	Практична робота	Самостійна робота
Мікроекономічний рівень господарювання та його основні суб'єкти								
Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин. Домогосподарство як споживач товарів і послуг. Витрати домогосподарства. Доходи домогосподарства. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу	12	4	4	4	8			6
Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток. Види підприємств. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругообіг капіталу, його функціональні форми. Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес. Система франчайзингу. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні	12	4	4	4	9	1	1	6
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента. Диференційна рента: причини виникнення, механізм утворення. Монопольна та екологічна рента. Рентні платежі, орендна плата. Колективні і державні підприємства	6	2	2	2	10	1	1	4
Разом за змістовим модулем 3	30	10	10	10	20	2	2	16
Разом за модулем 1	90	30	30	30	94	8	6	80

2 семестр

Модуль 2

Функціонування національної економіки, суспільне відтворення та економічне зростання										
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Розподіл національного доходу. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП), його суть і відтворювальна структура. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП)	11	6	6	6	10	1				12
						1				
Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Сутність відтворення робочої сили. Фактори розширеного відтворення робочої сили. Ринок праці як регулятор зайнятості. Рівень безробіття. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні	6	4	4	4	4	7	1			12
Тема 14. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва. Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою	10	4	4	4	4	10	1	1		12
Разом за змістовим модулем 4	42	14	14	14	14	41	2	3		36
Теоретичні основи світової економіки										
Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік. Сучасна світова економіка. Форми міжнародних економічних відносин. Об'єктивні передумови виникнення, економічний зміст, етапи розвитку світового господарства. Міжнародна економічна інтеграція. Концепції розвитку структури світової економіки. Нерівномірність розвитку економіки окремих регіонів і країн	8	6	6	6	6	8	1	1		14

∞ Продовж. табл. 2

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Денна форма навчання			
	у тому числі				у тому числі			
	Разом	Лекції	Практична робота	Самостійна робота	Разом	Лекції	Практична робота	Самостійна робота
Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, її види, структура. Міжнародна міграція трудових ресурсів. Міжнародні кредити та валютні відносини. Валютні системи: національна, міжнародна (регіональна), світова. Баланси міжнародних розрахунків. Міжнародні валютно-фінансові організації	12	6	6	6	9	1	14	
Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України. Причини виникнення, суть, ознаки та класифікація глобальних проблем сучасності. Економічна криза та форми її прояву. Проблеми економічної відсталості окремих країн і регіонів світу. Міжнародне співробітництво	7	4	4	4	10	1	12	
Разом за змістовим модулем 5	48	16	16	16	45	2	3	40
Разом за модулем 2	90	30	30	30	86	4	6	76

5. ПРАКТИЧНА РОБОТА

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв’язування їх студентами на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв’язування завдань з їх обговоренням, розв’язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Теми практичних занять наведені в табл. 3.

Таблиця 3. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I семестр		
1	Предмет і метод політичної економії. Товарна організація виробництва	2
2	Грошові відносини	2
3	Теорія капіталу і утворення елементів вартості	2
4	Економічні відносини розподілу доходів населення. Заробітна плата	2
5	Кругообіг і оборот капіталу	4
6	Витрати і ціна виробництва. Утворення прибутку підприємства	4
7	Економічні відносини сфери товарного обігу	2
8	Позичковий і акціонерний капітал	2
9	Ринок та механізм його функціонування. Інфраструктура ринку	4

Продовж. табл. 3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
10	Основні моделі ринкових відносин	4
11	Аграрні економічні відносини	2
2 семестр		
1	Система відносин управління підприємством	6
2	Економічна діяльність держави	4
3	Нагромадження капіталу	4
4	Результати суспільного економічного відтворення	6
5	Сучасні проблеми економічного зростання	6
6	Суть та система світового господарства	4
Разом		60

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу у ВНЗ, що є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується індивідуальним навчальним планом студента (ІНПС) і повинен становити разом з індивідуальною роботою студентів не менше 50 % загального обсягу трудомісткості навчання з дисципліни.

Підготовка до екзамену здійснюється в рамках навчального графіку.

Позааудиторна самостійна робота студентів – планована навчальна, навчально-дослідна, науково-дослідна робота студентів, що виконується у позааудиторний час за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.

Метою самостійної роботи студентів є оволодіння фундаментальними знаннями, професійними вміннями і навиками діяльності по профілю, досвідом творчої, дослідної діяльності. Самостійна робота студентів сприяє розвитку самостійності, відповідальності і організованості, творчого підходу до рішення проблем навчального і професійного рівня.

Самостійна робота студентів у теперішній час розглядається як компонента навчання, яка постійно збільшується і переходить у самоосвіту, супроводжуючу фахівця на всьому протязі його професійної діяльності. Заклавши і розвинувши у студентів вміння самостійної роботи, вищий навчальний заклад виконує свою задачу підготовки професійально і творчо працюючого фахівця.

У технічному вузі можна виділити два основні види самостійної роботи:

- 1) самостійна робота під час аудиторних занять;
- 2) самостійна робота поза аудиторією, тобто удома.

Специфіка самостійної роботи студентів в аудиторії полягає в безпосередньому виконанні роботи у присутності викладача.

Самостійна робота включає такі етапи:

– попередній – аналіз матеріалу, постановка проблем і задач, короткий усний або письмовий інструктаж (здійснюється викладачем в письмовій або усній формі);

– основний – студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження і вимірювання, виконують дії пошукового характеру.

До самостійної роботи студентів при вивченні даного курсу відносяться:

а) робота на лекції: конспектування, складання або стеження за планом читання лекції, опрацювання конспекту лекції, доповнення конспекту рекомендованою літературою;

б) самостійне вивчення окремих тем та питань на основі рекомендованої навчальної літератури;

в) реферування літератури;

г) анотування книг, статей;

д) поглиблений аналіз науково-методичної літератури, виконання завдань пошуково-дослідницького характеру;

е) участь у науково-дослідницькій роботі студентів, у роботі студентських наукових конференцій: підготовка доповідей, рефератів, тез, статей;

ж) використання банків комп'ютерних даних;

з) підготовка відповідей на контрольні питання;

к) підготовку до екзамену.

Підготовка самостійних робіт в рамках модуля здійснюється таким чином: використовуючи одержані рекомендації викладача і методичні посібники, студент в домашніх (позааудиторних) умовах готує самостійну роботу і здає її викладачу в позначені терміни. Для підготовки самостійної роботи студент одержує завдання (вимоги по модулю), в якому описується характеристика модуля, зокрема кінцеві навчальні результати, ключові проблеми, організація роботи, варіанти завдань, вимоги до виконання, оцінка результатів.

Опрацювання лекційного матеріалу здійснюється шляхом вивчення конспекту лекцій та рекомендованої літератури. На цьому етапі потрібно ретельно розібратися з фізичною сутністю лекційного матеріалу, встановити логічний зв'язок між темами, що вивчаються, розібратись з практичним застосуванням.

Окрім лекційного матеріалу слід вивчати матеріали індивідуальної та самостійної тематик, використовуючи основну та додаткову літературу, яка рекомендована в даних вказівках. Якщо виникають окремі непорозуміння, то потрібно звернутися за консультацією до викладача.

Детальніше перелік завдань для самостійної роботи студенті та термін їх виконання наведений у табл. 4.

Таблиця 4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
I семестр			
1	Зародження та основні етапи розвитку політичної економії	6	15
2	Крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативних витрат	6	15
3	Власність: види, функції, перспективи розвитку	6	15
4	Гроші: їх суть і функції. Закон грошового обігу	6	15
5	Фондова біржа: зміст, види, функції. Біржа праці: суть і функції. Служба зайнятості в Україні	6	20

Продовж. табл. 4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
2 семестр			
6	Соціально-економічні наслідки інфляції. Крива Філіпса. Сукупні доходи населення, їх види та джерела формування. Рівень життя, його показники. Нерівність доходів і проблема бідності. Крива Лоренца.	6	15
7	Соціальна політика держави. Соціальні гарантії. Система соціального захисту населення: її складові.	6	15
8	Міжнародна торгівля: її види і структура. Міжнародна міграція трудових ресурсів	6	15
9	Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем	6	15
10	Показники рівня економічного розвитку країни. Стан і перспективи розвитку економіки України	6	16
Разом		60	156

7. КУРСОВА РОБОТА

Робота повинна складатися зі вступу, основної частини, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і літератури, можливих додатків.

У вступі (до 3 сторінок) розглядається актуальність вибраної теми, її наукове значення, визначається предмет дослідження, коло питань, що будуть аналізуватися в основній частині роботи, визначається мета і конкретні завдання, методологічна основа дослідження, практичне значення теми, що досліджується, зв'язок з іншими проблемами економічної теорії та практики.

В основній частині роботи (до 25 сторінок), яка звичайно складається з двох-трьох розділів, що в свою чергу поділяються на відповідні підпункти, досліджується сутність і форми прояву економічних процесів. У повній мірі розкривається тема роботи.

В даній частині студент повинен викласти основні теоретичні положення, доповнити їх сучасним конкретним матеріалом, розглянути різні точки зору стосовно вибраної проблеми, обґрунтувати власні погляди, відповісти на питання, поставлені в плані роботи.

Зміст курсової роботи має відображати:

- теоретичні положення, що розкривають суттєві риси обраної теми;
- форми, методи, напрямки реалізації економічних процесів у народному господарстві відповідно теми роботи;
- ефективність здійснення певних напрямів економічного господарювання;
- особливості прояву проблем, що досліджуються, в економіці України.

Кожний розділ повинен закінчуватись короткими висновками щодо проблем, які аналізуються. Теоретичні положення та висновки повинні базуватися на конкретних матеріалах реальної дійсності. Факти та приклади повинні бути не випадковими, а типовими. Дуже важливо, щоб матеріал курсової роботи викладався логічно, послідовно та чітко.

Робота повинна бути доповнена таблицями, діаграмами, графіками, відповідними порівняннями автора тощо.

У заключній частині курсової роботи (до 3 сторінок) необхідно зробити певні узагальнення у вигляді коротких тез, викласти основні висновки, практичні пропозиції та рекомендації, до яких дійшов автор при дослідженні вибраної теми.

Однією з найважливіших вимог до курсової роботи є її самостійне, творче виконання. Зміст роботи повинен логічно й повністю розкривати всі питання плану, відповідати темі дослідження. Студент повинен самостійно формувати власні думки, проаналізувавши проблему відзначити протиріччя чи узгодженість між теоретичними положеннями теорії та практичними матеріалами, переваги і недоліки використаних методів дослідження. Потрібно уважно слідкувати, щоб робота не носила поверхневий "описовий" характер.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Політична економія в системі економічних дисциплін.
2. Сучасний стан економічної науки.
3. Основні етапи розвитку економічної науки.
4. Економічні проблеми та інтереси.
5. Фактори виробництва в сучасній економіці.
6. Інфраструктура сучасної економіки.
7. Власність та її форми.
8. Приватна власність у сучасних умовах.
9. Світовий досвід приватизації.

10. Приватизація в Україні: етапи та особливості.
11. Відносини власності в аграрному секторі.
12. Методи дослідження економіки.
13. Економічні закони та їх об'єктивний характер.
14. Конкуренція, її форми та значення.
15. Роль та сучасні економічні функції держави.
16. Державний сектор в ринковій економіці.
17. Монополія, її сутність та форми.
18. Основні фактори виробництва та їх ефективність
19. Антимонопольна державна політика.
20. Товар та його властивості.
21. Попит та фактори його зміни.
22. Пропозиція та фактори її зміни.
23. Сукупний попит та фактори його зміни.
24. Сукупна пропозиція та фактори її зміни.
25. Проблеми ринкової рівноваги в сучасній економіці.
26. Сутність та походження грошей.
27. Товарне господарство та чинники його розвитку.
28. Функції грошей.
29. Грошовий обіг та його джерела регулювання.
30. Сучасна світова валютна система.
31. Товарно-грошові відносини в сучасній Україні.
32. Грошовий обіг в Україні (історія та сучасність).
33. Механізм визначення та державного регулювання обмінного курсу.
34. Сутність та фази економічного циклу.
35. Державне антициклічне регулювання.
36. Причини та особливості економічної кризи в Україні.
37. Сутність та форми безробіття.
38. Форми зайнятості населення в сучасній Україні та її розвиток.
39. Проблеми зайнятості й безробіття в Україні.

40. Світовий досвід боротьби з безробіттям.
41. Організація та робота служби зайнятості в Україні.
42. Організація та робота Антимонопольного Комітету України.
43. Сутність, причини та форми інфляції.
44. Світовий досвід боротьби з інфляцією.
45. Регулювання інфляції в Україні.
46. Формування та використання сімейних доходів.
47. Сутність проблеми бідності та світовий досвід її подолання.
48. Проблеми бідності в сучасній Україні.
49. Сутність, типи та механізм відтворення виробництва.
50. Основний та оборотний капітал та проблеми їх обороту в сучасній економіці.
51. Амортизація та її методи в сучасній економіці.
52. Сутність ринкової рівноваги та її механізм.
53. Сучасні форми організації бізнесу.
54. Підприємництво як соціально-економічне явище.
55. Акціонерний капітал та його функціонування в сучасних умовах.
56. Розвиток підприємництва в Україні.
57. Особливості акціонування українських підприємств.
58. Організація фондового ринку в сучасних умовах.
59. Нові форми господарювання в економіці України.
60. Необхідність, сутність та форми кредиту.
61. Розвиток кредитних відносин в сучасній Україні.
62. Сучасна банківська система.
63. Функції та діяльність Національного Банку України.
64. Організація та діяльність комерційних банків України.
65. Фінансова система сучасної України.
66. Сутність та структура сучасних фінансів.
67. Державний бюджет та його елементи.

68. Бюджетний дефіцит, фактори та методи покриття.
69. Державний борг, фактори формування та методи покриття.
70. Бюджетна політика в сучасній економіці.
71. Формування та обслуговування державного боргу України.
72. Сучасна податкова система розвинутих країн.
73. Податкова система сучасної України.
74. Сутність та значення економічного зростання.
75. Державне стимулювання економічного зростання в ринковій економіці.
76. Проблеми економічного зростання в Україні.
77. Сучасна економічна інтеграція розвинутих країн.
78. Глобальні економічні проблеми.
79. Економічні аспекти сучасних екологічних проблем.
80. Структура та функціонування сучасного ринкового механізму.
81. Сутність та особливості економіки в адміністративно-командних системах.
82. Планування та прогнозування економіки в розвинутих країнах.
83. Прибуток та рентабельність сучасних підприємств.
84. Форми міжнародних економічних відносин у сучасних умовах.
85. Державне регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.
86. Співпраця України з міжнародними економічними організаціями.
87. Інтеграція України в світове господарство.
88. Вивіз капіталу в світовій економіці в сучасних умовах.
89. Закономірності економічного зростання
90. Сутність та основні проблеми перехідної економіки.
91. Заробітна плата, її форми та системи.

92. Біржова діяльність у сучасній економіці.
93. Ціноутворення в ринковій економіці.
94. Регулювання платіжного та торгового балансу країни.
95. Прямі іноземні інвестиції в країнах з перехідною економікою.
96. Цілі та інструменти економічної державної політики.
97. Аграрні відносини в розвинутих країнах.
98. Розвиток аграрних відносин в Україні.
99. Виробничі витрати, їх структура та методи зниження.
100. Структурні зрушення, механізм та особливості здійснення в Україні.
101. Сучасний ринок праці, елементи та механізм функціонування.
102. Основні форми суспільного господарства та їх порівняльний аналіз.
103. Особливості розвитку економічної системи в сучасних умовах.
104. Ринок, структура, елементи та чинники розвитку.
105. Науково-технічний прогрес та його економічні чинники в сучасних умовах.
106. Кейнсіанська та неокласична концепції державного регулювання економіки.
107. Інвестиційна діяльність в країнах з перехідною економікою.
108. Соціальний сектор сучасної економіки та механізм вирішення соціальних проблем.
109. Ефективність національної економіки та чинники її підвищення.
110. Особливості формування та використання національного доходу.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Як методичне забезпечення використовуються підручники, конспект лекцій та методичні вказівки до виконання практичних робіт, методичні вказівки до виконання самостійної та індивідуальної роботи. Крім традиційних паперових носіїв, підручники, конспект та методичні вказівки використовуються в електронному вигляді. При проведенні лекцій може використовуватися мультимедійний проектор.

Для поглибленого вивчення дисципліни рекомендується систематичне опрацювання фахових журналів та використання ресурсів Інтернет.

З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання індивідуального завдання слід проводити групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

Під час проведення контрольних заходів рівень засвоєння матеріалу змістових модулів оцінюється шляхом написання контрольних робіт та їх захисту.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Модульний контроль є невід'ємною частиною кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Основна його мета – підвищення якості вищої освіти за рахунок створення умов для систематичної планомірної роботи студента протягом усього семестру і надання можливості вивчення і контролю засвоєння теоретичного і практичного матеріалу навчальних дисциплін окремими частинами, які називаються "модуль".

Модуль складається з одного чи декількох логічно завершених розділів дисципліни, зміст яких розглядається під час різних видів навчальних занять (лекцій, практичних занять, семінарів, самостійної роботи студентів).

При вивченні дисципліни студентам рекомендується використовувати основну та додаткову літературу, конспект лекції, а також джерела з мережі Internet. Навчальний процес вивчення дисципліни складається з шести модулів. При вивченні дисципліни проводиться поточний та підсумковий модульний контроль.

9.1. Поточний контроль

Поточний контроль охоплює:

- якість роботи на практичних заняттях;
- пропуски лекційних та практичних занять.

Кількість залікових балів за роботу на практичних заняттях встановлюється відповідно складності і складає від 2 до 10 балів. Максимальна кількість балів відповідає відмінній роботі на практичних заняттях.

9.2. Підсумковий модульний контроль

Підсумковий модульний контроль проводиться по завершенні вивчення усіх модулів поточного семестру. До підсум-

кового модульного контролю студент допускається при умові виконання всіх елементів відповідних модулів та одержання не менше ніж 50 балів поточного контролю.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав не менше 60 балів, він може бути звільненим від складання підсумкового семестрового контролю. При вивченні дисципліни студентам рекомендується використовувати основну та додаткову літературу, конспект лекцій, а також джерела з мережі Internet. Навчальний процес вивчення дисципліни складається з трьох модулів. При вивченні дисципліни проводиться поточний та підсумковий модульний контроль.

Підсумковий модульний контроль складається з теоретичних та практичних питань. За відповідь на теоретичні питання без помилок або з одною незначною помилкою студент отримує максимальну оцінку. За неповні відповіді або відповіді з помилками знижується кількість отриманих балів. При неправильній відповіді або при відсутності відповіді бали не нараховуються.

За всі контрольні заходи протягом семестру студент може отримати від 0 до 100 балів.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

За кожне пропущене лекційне заняття без поважних причин знімається по одному балу. Можливі поточні бали за роботу на заняттях та необхідна кількість балів для зарахування модулів наведені у табл. 5.

Таблиця 5. Розподіл залікових балів за модулями теоретичної частини дисципліни

Модуль	Змістовий модуль	Сума залікових балів	Тема	№ практичної роботи	Поточні бали за виконання практичної роботи	№ індивідуальної роботи	Поточні бали за виконання індивідуальної роботи	№ самостійної роботи	Поточні бали за виконання самостійної роботи	Необхідна кількість балів для зарахування модуля
1 семестр										
1	1	20–30	T1	1	2–3	1	6–8	1	6–8	20
			T2	2	2–3					
			T3	3	2–4					
			T4	4	2–4					
	2	20–40	T5	5	2–6	2	6–8	2	6–8	20
			T6	6	2–6					
			T7	7	2–6					
			T8	8	2–6					
	3	20–30	T9	9	2–4	3	6–8	3	6–8	20
			T10	10	4–6					
			T11	11	2–4					
2 семестр										
2	4	30–50	T12	12	6–10	1	6–10	1	6–10	30
			T13	13	6–10					
			T14	14	6–10					
	5	30–50	T15	15	6–10	2	6–10	2	6–10	30
			T16	16	6–10					
			T17	17	6–10					

Примітка: T1, T2 ... T17 – теми змістових модулів.

У табл. 6 наведений розподіл залікових балів за модулем курсової роботи.

Таблиця 6. Розподіл залікових балів за модулем курсової роботи

Модуль	Змістовий модуль	Сума залікових балів	Етапи виконання курсової роботи	Поточні бали за виконання самостійної роботи	Необхідна кількість балів для зарахування модуля
1	3	60–100	1	60–100	60
			2		
			3		
			4		
			5		
			6		
			7		
			8		
			9		
			10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За всі контрольні заходи протягом семестру студент може отримати від 0 до 100 балів. У табл. 7 наведена оцінка знань студентів у залежності від набраної суми балів та відповідність їх за оцінкою ECTS та національною системою.

Таблиця 7. Бальна оцінка знань студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. **Гальчинський, А. С.** Основи економічних знань [Текст] : навч. посіб. / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – К. : Вища шк., 1999. – 403 с.
2. Економічна енциклопедія [Текст] / за ред. Базилевича В. Д. – К. : Академія, 2000–2003.
3. Економічна теорія. Політекономія [Текст] : підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Прес, 2001. – 581 с.
4. **Макконнелл, К. Р.** Экономика: принципы, проблемы и политика [Текст] / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – М. : Республика, 1996. – 785 с.
5. Основи економічної теорії [Текст] / за ред. Ніколенка Ю. В. – К. : Либідь, 1998.
6. Основы экономической теории: политэкономический аспект [Текст] / под ред. Климко Г. Н. – К. : Знання-Прес, 2001.
7. **Самуэльсон, П.** Экономика [Текст] / П. Самуэльсон, В. Нордхаус. – М. : Дело, 2002.
8. **Чухно, А. А.** Основи економічної теорії [Текст] / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко. – К. : Вища школа, 2001.
9. Экономическая теория (политэкономия) [Текст] / под ред. Видяпина В. И., Журавлевой Г. П. – М. : Инфра-М, 1999.
10. Экономическая теория [Текст] / под ред. Камаева В. Д. – М. : ВЛАДОС, 1999.

Додаткова

11. **Білорус, О. Г.** Глобалізація і національна стратегія України [Текст] / О. Г. Білорус. – К. : Броди-Просвіта, 2001.
12. **Блауг, М.** Економічна теорія в ретроспективі [Текст] / М. Блауг. – К. : Основи, 2001.
13. **Покрытан, А. К.** Экономика [Текст] / А. К. Покрытан. – Одесса : Выбор, 1999.

14. **Прусова, А.** Экономика в вопросах и ответах [Текст] / А. Прусова. – К. : Экспрес-об'ява, 1998.
15. **Андреев, Б. Ф.** Системный курс экономической теории: микроэкономика, макроэкономика [Текст] / Б. Ф. Андреев. – Л. : Лениздат, 1998. – 574 с.
16. **Аникин, А. В.** Юность науки [Текст] / А. В. Аникин. – М. : Политиздат, 1985. – 367 с.
17. **Бартенев, С. А.** Экономические теории и школы (история и современность) [Текст] / С. А. Бартенев. – М. : БЕК, 1996. – 352 с.
18. **Беляев, О. О.** Політична економія [Текст] : навч. посіб. / О. О. Беляев, А. С. Бебело. – К. : КНЕУ, 2001. – 328 с.
19. **Борисов, Е. Ф.** Экономическая теория [Текст] / Е. Ф. Борисов. – М. : Юристъ, 1999. – 568 с.
20. **Борисов, Е. Ф.** Экономическая теория: вопросы – ответы [Текст] / Е. Ф. Борисов. – М. : Инфра-М, 2000. – 196 с.
21. **Бутук, А. И.** Экономическая теория [Текст] / А. И. Бутук. – К. : Вікар, 2000. – 301 с.
22. Всемирная история экономической мысли [Текст] : В 6 т. – М. : Мысль, 1987.
23. **Дзюбик, С. Д.** Основи економічної теорії [Текст] / С. Д. Дзюбик, О. П. Ривак. – К. : Основи, 1994. – 297 с.
24. **Иохин, В. Я.** Экономическая теория [Текст] : учебник / В. Я. Иохин. – М. : Юристъ, 2000. – 861 с.
25. Історія економічних учень [Текст] : підруч. / за ред. Л. Я. Корнейчук, Н. О. Татаренко. – К. : Вид-во КНЕУ, 1999. – 564 с.
26. **Коуз, Р.** Фирма, рынок и право [Текст] / Р. Коуз. – М., 1993.
27. **Кейнс, Дж. М.** Общая теория занятости, процента и денег [Текст] : пер. с англ. / Дж. М. Кейнс. – М. : Прогресс, 1978. – 494 с.

28. **Котлер, Ф.** Основы маркетинга [Текст]: пер. с англ. / Ф. Котлер. – М. : Прогресс, 1990. – 311 с.
29. **Лукашевич, Л. М.** Україна: історико-економічний огляд [Текст] / Л. М. Лукашевич. – К. : МАУП, 1997. – 208 с.
30. **Майбурд, Е. М.** Введение в историю экономической мысли [Текст] / Е. М. Майбурд. – М. : Дело, 2000. – 560 с.
31. **Мостовая, Е. Б.** Основы экономической теории [Текст] : курс лекций / Е. Б. Мостовая. – М. : Инфра-М; НГАЭиУ, 1997. – 496 с.
32. **Нестеренко, О. П.** Історія економічних вчень [Текст] : курс лекцій: 3-тє вид., стереотип. / О. П. Нестеренко. – К. : МАУП, 2002. – 128 с.
33. Общая экономическая теория [Текст] / под ред. А. И. Чубрынина. – СПб. : Питер, 2000. – 288 с.
34. Основы економічної теорії [Текст] / за заг. ред. А. А. Чухна. – К. : Віпол, 1994. – 704 с. – Ч. I, II.
35. **Хейне, П.** Экономический образ мышления [Текст] / П. Хейне. – М., 1991.
36. **Шамхалов, Ф. И.** Государство и экономика: основы взаимодействия [Текст] : учебник. / Ф. И. Шамхалов. – М., 2000. – 382 с.
37. Экономическая теория в вопросах и ответах [Текст] : Учебн. пособие для студентов вузов и преподавателей / под ред. В. М. Белоусова. – Ростов н/Д. : Феникс, 1998. – 512 с.
38. Экономическая энциклопедия: политическая экономия [Текст]. – М. : Советская энциклопедия, 1972. – Т. 1–4.
39. **Ядгаров, Я. С.** История экономических учений [Текст] : учебник / Я. С. Ядгаров. – М. : Инфра-М, 2000. – 320 с.

12. ПИТАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1 семестр

Контрольні питання до 1-го змістового модуля

1. Етапи розвитку економічної науки.
2. Концепція природного права.
3. Морально-етичний підхід до економіки.
4. Меркантилізм як теорія і практика зовнішньої торгівлі.
5. Трудова теорія вартості.
6. Теорія граничної корисності.
7. Ціноутворення на ринку ресурсів.
8. Класифікація природних ресурсів.
9. Методи визначення ринкових цін.
10. Корисність виробничих факторів.
11. Замінність виробничих факторів.
12. Взаємозв'язок потреб, виробництва та попиту.
13. Структура економічних потреб.
14. Узгодження інтересів.
15. Цілі виробництва.
16. Чинники попиту.
17. Нові тенденції в розвитку відносин власності.
18. Форми та етапи приватизації в Україні.
19. Демократизація власності в розвинутих країнах.
20. Відмінність особистої та приватної власності.
21. Правовий захист прав власності.

Контрольні питання до 2-го змістового модуля

1. Світовий досвід подолання інфляції.
2. Інфляція в Німеччині після першої світової війни.
3. Інфляційні процеси в Радянському Союзі.
4. Інфляція в Україні в 1991–1996 роках.
5. Чинники сучасної світової інфляції.
6. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

7. Визначення малого підприємства в законодавстві України.

8. Проблеми самозайнятості населення.

9. Особливості конкурентної стратегії для малих та середніх підприємств.

10. Особливості оподаткування малого бізнесу в Україні.

11. Чинники формування прибутку та його показники.

12. Рентабельність виробництва.

13. Оподаткування прибутку.

14. Напрямки використання прибутку.

15. Торговий прибуток.

Контрольні питання до 3-го змістового модуля

1. Структура та функції сучасного ринку.

2. Ринок ресурсів.

3. Ринок товарів.

4. Ринок праці.

5. Фінансовий ринок.

6. Ринок землі і нерухомості.

7. Чинники формування конкурентного середовища.

8. Досконала конкуренція.

9. Монополія.

10. Олігополія.

11. Конкурентне середовище.

12. Складові елементи державної соціальної політики.

13. Рівень бідності.

14. Споживчий кошук.

15. Дотації та субсидії.

16. Крива Лоренца.

17. Організація маркетингу та менеджменту на підприємстві.

18. Лінійні та функціональні структури менеджменту.

19. Елементи маркетингового аналізу.

20. Функції маркетингу.
21. Функції менеджменту.
22. Особливості аграрного виробництва.
23. Причини збереження дрібних селянських господарств.
24. Характерні особливості фермерства.
25. Чинники, що обмежують механізацію сільського господарства.
26. Особливості землекористування в Україні.
27. Головні макроекономічні показники.
28. Система національних рахунків.
29. Валовий внутрішній продукт.
30. Національний дохід.
31. Платіжний і торговий баланси.

2 семестр

Контрольні питання до 4-го змістового модуля

1. Регулювання зайнятості в сучасних умовах.
2. Повна та абсолютна зайнятість.
3. Природний рівень безробіття.
4. Закон Оукена.
5. Допомога по безробіттю.
6. Сучасна економічна політика України.
7. Кредитно-грошова політика.
8. Фінансово-бюджетна політика.
9. Соціальна політика.
10. Інвестиційна політика.
11. Структурна політика.

Контрольні питання до 5-го змістового модуля

1. Моделі ринкової трансформації економіки.
2. Китайська модель економіки.
3. Європейська модель перехідної економіки.

4. Етапи ринкової трансформації в Україні в 1991–2007 роках.
5. Геополітичні напрямки зовнішньої економічної політики.
6. Формування та регулювання світогосподарських зв'язків.
7. Світова валютна система.
8. Форми вивозу капіталу.
9. Тарифні та нетарифні обмеження зовнішньої торгівлі.
10. Міжнародна економічна інтеграція.
11. Міжнародна міграція робочої сили.
12. Інтеграція України у світове господарство.
13. Галузева структура українського експорту та імпорту.
14. Співпраця України з міжнародними економічними організаціями.
15. Співпраця України з Європейським Союзом.
16. Використання праці українських робітників за кордоном.

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	5
4. Структура навчальної дисципліни	14
5. Практична робота	19
6. Самостійна робота	21
7. Курсова робота	25
8. Методи навчання	31
9. Методи контролю	32
10. Розподіл балів, які отримують студенти	34
11. Рекомендована література	37
12. Питання для модульного контролю	40

Навчальне видання

ДЮНДІН Валерій Дмитрович
ДЮНДІНА Наталія Леонідівна
ЛОМОНОСОВ Анатолій Вадимович

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної та індивідуальної
роботи студентів з дисципліни
"ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ"

Комп'ютерне складання та верстання *В. В. Москаленко*
Коректор *М. О. Паненко*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,6. Тираж 15 прим. Вид № 46. Зам. № 120.

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54025

E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.